

## Posudek diplomové práce

### Posudek oponenta

**Název práce:** Švédské derivační sufixy *-is* a *-o* jako dva slangové slootovorné procesy v současném jazyce na sociálních sítích: korpusová studie

**Kandidát titulu Mgr.: Bc. Alžběta Löblová**

Diplomová práce Alžběty Löblové se věnuje dvěma švédskými produktivními sufixům *-is* a *-o* v současném neformálním jazyce. Sleduje nejfrekventovanější deriváty utvořené pomocí těchto sufixů ve švédském jazykovém korpusu a na zvolené téma pohlíží především ze synchronní perspektivy. Práce je rozčleněna do pěti částí. Obsahuje úvod (1), rozsáhlou teoretickou část (2), která zahrnuje přehled švédské slootovornosti, obecnou kapitolu o produktivitě, dosavadní výzkum o zvolených sufixech a podrobný popis derivace slov ve švédštině s jejich použitím. Na základě sekundární literatury stanovuje teze týkající se tvoření těchto derivátů, jejich významu i gramatické klasifikace. Ty tvoří východisko pro následnou praktickou část, popisující nejprve metodologický postup, proces excerpcování, zpracovávání a vyhodnocování získaných dat (3), na něž navazuje samotná analýza zkoumaného materiálu (4) z hlediska slootovornosti, gramatiky, sémantiky, prozodie a produktivity. Své poznatky shrnuje v přehledném a strukturovaném závěru (5). Zvolené téma diplomové práce považuji za aktuální a přínosné, neboť zejména sufix *-o* byl v lingvistické literatuře dosud zkoumán a pojednáván jen zcela okrajově.

Kandidátka si stanovila následující cíle: popsat a porovnat derivační sufixy *-is* a *-o* z perspektivy slootovorné, morfologické a sémantické, včetně klasifikace jimi tvořených slovních druhů a jejich úzu na materiálu hovorové švédštiny a slangu, a v závěru zhodnotit jejich produktivitu v současné švédštině. Tyto cíle se kandidátce podle mého názoru podařilo zdárně naplnit v praktické části, která je uvedena promyšleným a systematickým popisem metod použitých k řešení zadaných otázek, včetně podrobného postupu a ukázek pokročilých dotazů do švédského korpusu *Språkbanken*. Autorka adekvátně zvolila provádět excerpcí konkrétně v subkorpusu textů ze sociálních sítí, kde lze předpokládat použití neformálního a kolokviálního vyjadřování, hovorového jazyka i slangu. Výzkum byl podle všeho založen na *corpus-driven* metodě a přinesl některé překvapivé výsledky, které zpochybňují některé hypotézy stanovované dosavadním výzkumem. K těmto výsledkům patří kupříkladu dosti rovnoměrná distribuce i široká škála míry afektivního zabarvení u neologismů tvořených oběma sufixy, jež nezahrnuje pouze deminutivní a hypokoristický, ale i pejorativní příznak. Zajímavé jsou také doklady použití obou sufixů pro tvoření neologismů od stejného slovního základu, stejně jako pro krácení a zjednodušení obtížných a dlouhých odborných termínů, z nichž tvoří neformální, ale jinak spíše nepříznačové neologismy. Chválit lze také výběr ilustrativních příkladů a jejich zdařilé vysvětlení a převedení do češtiny. Přehlednost a užitnost provedeného výzkumu zvyšuje příloha obsahující podrobné tabulky s roztríděnými daty, zejména vzorky excerpcovaných derivátů v příloze 2 a 4 s vysvětlením významů a uvedením konkordance. Práce tak bude moci sloužit nejen pro případný další výzkum, ale také například jako užitečná opora pro překladatele.

Naopak teoretická část je v podstatě kompilačního rázu a svým rozsahem neúměrně přesahuje část praktickou. Namísto koncentrace na zvolené téma (sufixace ve švédštině) popisuje až příliš obsírně také proces kompozice včetně např. skládání předložek, což se v kontextu práce jeví jako poněkud

redundantní a rozměňuje celkový dojem. Autorka i v této části postupuje vcelku strukturovaně a zahrnuje relevantní sekundární zdroje, avšak přestože místy poukazuje na jejich nedůslednost či rozporuplnost, ne vždy se jí podaří vůči nim zaujmout dostatečně kritický postoj. Jako příklad lze uvést kapitolu 2.1.2.1.1 *Příbuznost švédských afixů* (s. 24–25), kde autorka přebírá ne příliš zdařilou klasifikaci sufixu *-eri* od Olofa Thorella coby „domácího sufixu“ i přes to, že tento sufix je zřetelně románského původu (dolnoněmecké variety jeho vypůjčení do švédštiny pouze zprostředkovaly) a jako takový se v prozodickém systému švédštiny realizuje, tedy je přízvučný. Z hlediska prozodie netvoří výjimku mezi domácími sufixy, ale naopak zapadá do systému spolu s ostatními sufixy původně románskými. V použité terminologii se také místy vyskytují nepřesnosti (viz např. klasifikace sufixů *be-* a *för-* na s. 25 jako „germánské“, přičemž kvůli odlišení od švédštiny, která je rovněž germánský jazyk, by bylo vhodnější uvést spíše alespoň „německé“). Autorka nezdědka také používá termíny dříve, než je definuje (např. na s. 61 rozebírá „slova typu *keps*, tzv. *keps-ord*“, ale definice a vysvětlení následuje až o několik odstavců dále).

Kritiku si však zaslouží především formální a jazyková stránka práce, která zřetelně neprošla pečlivějším čtením, neboť obsahuje značné množství překlepů v češtině i ve švédštině (zde např. *vännina* místo *väninna* na s. 58, *cigarette* místo *cigarett* na s. 60 atd.), velmi mnoho chyb v kongruenci a v interpunkci, ale i nesystematické střídání několika typů uvozovek (české, švédské, dvojité apostrofy). Na několika místech chybí také odkazy na použité zdroje, z nichž autorka evidentně čerpala. To se týká například (ale nejen) následujících pasáží:

- v Úvodu na s. 9 celého odstavce: „Počáteční tvoření a užití slov se sufixem *-is* je spojováno se slangem [...] Díky rozšíření sufixu *-o* a jeho rostoucí produktivitě je sufix *-o* mnohdy zmiňován jako nástupce sufixu *-is* ve slangu“;
- v kap. 2.2.5 na s. 49: „Z tohoto důvodu se předpokládá, že produktivita má spíše skalární podobu“ (a opět celého následujícího odstavce);
- poznámky 46 na s. 38: „Mechanické krácení v mediální pozici je ve srovnání s koncovým či počátečním mechanickým krácením marginální.“

Poznámky a dotazy k obhajobě:

1. S. 18: „Některá lexikalizovaná kompozita si zachovala starý genitivní tvar prvního komponentu“. Co má autorka na mysli, když mluví o „starých tvarech“? Totéž na s. 90: „starý dativ“.
2. Tamtéž, příklad 11: *nämndeman* – koncovka g.sg. byla původně *-er* nebo *-ar*, nikoli *-e* (jedná se tudíž sice o její pozůstatek, avšak nikoli o původní koncovku).
3. S. 22: „Referent je zpravidla pojmenován na základě nějakého charakteristického či dominantního rysu či části vyjádřenou kompozitem“. Co je tím myšleno?
4. S. 23: „Skupina cizích afixů je tvořena morfémy, jež byly nejčastěji přejaty z románských jazyků, především latiny a francouzštiny, případně řečtiny.“ Řečtina opravdu patří k románským jazykům?
5. S. 32: Jak autorka došla k následujícímu tvrzení? „Na rozdíl od češtiny představují ve švédštině iniciálové zkratky útvary, které se do systému jazyka či další slovo tvorby začleňují velmi snadno.“
6. S. 39: Jak autorka došla k termínu *zkříženina*?
7. S. 40: Slovo *motell* je ve švédštině vypůjčka z anglického *motel*, tj. nebylo ve švédštině vytvořeno.

8. S. 41: „Derivačně zkrácená slova se vyznačují jednotnou slabičnou stavbou – jsou dvojslabičná s přízvukem na první slabice.“ Mohlo by to souviset s nějakým obecnějším trendem ve švédštině? Srov. např. motivaci tvoření hypokoristik typu *Viktoria – Vika*, *Lars – Lasse*.
9. S. 54: *latinismus* = výpůjčka z latiny. Můžeme zde zmiňované hybridní útvary opravdu nazývat latinismy? Je zde latinismem celý neologismus nebo pouze sufix *-is*?
10. S. 55: „Původ a historie sufixu *-o* [...]“: Jak by autorka popsala souvislost mezi prudkým nárůstem produktivity sufixu *-o* a otázkou prestiže obou jazyků (tj. romani chib a angličtiny) ve švédském prostředí?
11. S. 90, příklad 14 (kolísání rodu): Ukazují data z korpusu kolísání rodu i ve stejném tvaru, např. dvě různé formy pro neurčitý plurál?
12. S. 99, příklad 47 „neggo“: Jak by autorka vyhodnotila použití těchto derivátů ve zkoumaných textech v uvozovkách?
13. S. 106: „Právě užití cizí, a ve švédštině neproduktivní [...] koncovky může být dalším ukazatelem vlivu angličtiny na tvorbu slov se sufixem *-o*“: Jaký vliv má autorka na mysli? Jak se konkrétně projevuje?
14. S. 109: „Adjektiva se sufixy *-is* či *-o* [...] nejsou výhradně predikativní a vyskytují se hojně i v atributivní pozici.“ Jaký poměr mezi atributivním a predikativním použitím takto utvořených derivátů vyplývá z výzkumu, alespoň přibližně?

Na závěr konstatuji, že diplomová práce Alžběty Löblové i přes výše uvedené výtky splňuje potřebná kritéria závěrečné magisterské práce a doporučuji ji k obhajobě. Jako předběžné hodnocení navrhuji známku *velmi dobře až dobře* podle průběhu obhajoby.

Mgr. Hana Štěříková, Ph.D. (oponent práce)